

Tancerz

343701

Inna nazwa zawodu: tancerka, baletnica

Zadania i czynności

Ostatnia aktualizacja - 09.2009 r.

ZADANIA I CZYNNOŚCI

Tancerz wykonuje w sposób artystyczny stworzone przez choreografa tańce i układy ruchowe solo, bądź w zespole tancerzy. Są one wykonywane podczas przedstawień tanecznych, operowych, spektakli teatralnych, występów estradowych, widowisk oraz w filmach. Głównym zadaniem tancerza jest dostarczenie widzom przyjemnych przeżyć i doznań estetycznych.

W zawodzie tancerza istnieją różne specjalizacje - tancerz klasyczny, tancerz ludowy, czy tancerz charakterystyczny. Rodzaj wykonywanego tańca zależy od zespołu do którego tancerz się angażuje. W operach najczęściej stosuje się technikę tańca klasycznego, w operetkach oraz teatrach muzycznych stosuje się głównie taniec towarzyski demi -klasyczny, natomiast w zespołach pieśni i tańca - taniec charakterystyczny i ludowy. Często tancerz specjalizuje się w jednym gatunku tańca będącym dla niego najwłaściwszym sposobem wyrażenia siebie oraz porozumiewania się z widzem.

Tancerz to zawód niecodzienny, wymagający zarówno wielkiej sprawności fizycznej, jak i wrażliwości na sztukę. Aby profesjonalnie go wykonywać tancerz musi realizować szereg istotnych zadań zawodowych. Ważnym elementem jego pracy jest utrzymywanie stałej sprawności ciała poprzez wykonywanie samodzielnie lub pod kierunkiem pedagoga baletu odpowiednich ćwiczeń ruchowych. Tancerz musi pracować nawet po 10 godzin dziennie. Poza doskonaleniem sprawności fizycznej musi on rozwijać osobowość twórczą poprzez własną inwencję i pracę artystyczną. Wykonując różnego rodzaju układy choreograficzne, tancerz niejednokrotnie odgrywa zadania aktorskie i pantomimiczne, dając w ten sposób wyraz indywidualnej interpretacji kreowanej przez siebie postaci.

Praca tancerza oparta jest na ścisłej współpracy z innymi osobami, które wspólnie pracują nad przygotowaniem spektaklu - partnerem, zespołem, scenografem czy choreografem. Tancerz musi współpracować z nimi przy tworzeniu koncepcji układu ruchowego, konsultować projekty kostiumów, podporządkowując się jednocześnie wizji reżysera, choreografa i innych osób odpowiedzialnych za całość spektaklu.

Niezwykle ważne w pracy tancerza są elementy pomocnicze, takie jak kostiumy, dekoracje i światła. Wizerunek sceniczny tancerza kreowany jest poprzez strój, czyli kostium współgrający z charakterem tancerza. Rodzaj i charakter kostiumów pomagają widzowi odróżnić postaci na scenie, a także dodają blasku całemu przedstawieniu. Kostiumy muszą być wygodne i nie krepujące ruchów, bardzo estetyczne i zgodne z koncepcją choreografa współpracującego ze scenografem. Niezwykle ważne są dekoracje, utrzymane w tej samej konwencji co kostium. Nie mogą przeszkadzać tańczącym w ruchu, a widzom w odbiorze, muszą współgrać z atmosferą akcji

sceniczej. Konieczne jest zachowanie dużej, wolnej przestrzeni. Niezwykłą rolę odgrywa światło, które potęguje urok przedstawienia i tworzy odpowiedni klimat sceniczny. Wszystkie te elementy pomocnicze składające się na całościowy efekt pracy muszą ze sobą współgrać i wzajemnie się uzupełniać.

Do zadań tancerza należy również wykonywanie charakterystyki własnej twarzy i ciała odpowiednio do zaprojektowanej scenografii oraz układu choreograficznego.

Praca tancerza, polegająca na pokazie technik tanecznych ma również cele wychowawczo- dydaktyczne. W związku z tym tancerz często bierze udział w przedsięwzięciach artystycznych na potrzeby telewizji, w przekazie bezpośrednim i do późniejszego odtwarzania. Do dodatkowych zajęć zawodowych tancerza należy również prowadzenie zajęć dydaktycznych w zakresie swojej specjalności. Ogromną popularnością cieszą się warsztaty najróżniejszych technik tańca prowadzone przez dyplomowanych tancerzy, organizowane między innymi w Poznaniu, Bytomiu czy Łądku Zdroju.

Tancerze to artyści należący do elit środowisk artystycznych. Prestiż tego zawodu jest wysoki, choć nie zawsze towarzyszy mu równie wysoki status finansowy. Bardzo ciekawa kariera, liczne wyjazdy zagraniczne, kontakty z mediami i popularność pozwalają umieścić ten zawód wysoko w hierarchii społecznej.

Środowisko pracy

Ostatnia aktualizacja - 09.2009 r.

ŚRODOWISKO PRACY

Warunki materialne

Miejsce pracy tancerza to głównie sale baletowe oraz sceny placówek kulturalnych, takich jak teatry muzyczne, opery czy operetki. Tancerze występują również na wolnym powietrzu, wówczas narażeni są na niekorzystne warunki atmosferyczne takie jak: bardzo wysokie temperatury w okresie letnim, niskie temperatury, wiatr, czy też deszcz.

Pracując na scenie i przebywając za kulisami tancerz jest narażony na upadki, zwichnięcia, uderzenia. W jego miejscu pracy występuje wiele zagrożeń, np. elementy dekoracji lub elementy sceny. Niektóre z nich, takie jak wózki, podesty, czy scena obrotowa mogą powodować nieoczekiwane zagrożenie. Często tancerz musi pracować przy bardzo głośnej muzyce, oraz intensywnym oświetleniu.

Warunki społeczne

Praca tancerza ma charakter zarówno indywidualny (solista) jak i zespołowy (grupa). Zawód ten w dużej mierze opiera się na kontaktach z ludźmi i wymaga ścisłej współpracy wielu osób pracujących nad spektaklem. Osoba prowadząca próby przekazuje podczas pracy z tancerzami wiele uwag, dotyczących zarówno strony technicznej, jak również sugestie na temat interpretacji tańca . Uwagi te mają na celu zwrócenie tancerzom uwagi na czynności wykonywane przez nich w sposób nieprawidłowy. W związku z tym tancerza musi cechować przede wszystkim umiejętność słuchania i otwartość na konstruktywną krytykę .

Praca tancerza musi być nadzorowana, gdyż nie jest on w stanie sam kontrolować swojej pracy - musi więc polegać na opinii osób współpracujących.

Ażeby praca tancerza przynosiła pozytywne i zadawalające rezultaty wszyscy uczestniczący w pracy nad spektaklem muszą współpracować z sobą, muszą umieć wyjaśniać niejasności, łagodzić i rozwiązywać konflikty, które mogłyby negatywnie wpłynąć na efekt końcowy.

Warunki organizacyjne

Tancerz pracuje od 6 do 9 godzin. Pracę rozpoczyna o godz. 10. tzw. lekcją, czyli przygotowaniem ciała do całodziennych prób. Lekcja rozpoczyna się od wykonywania wszystkich podstawowych ćwiczeń, co trwa około pół godziny. Później trudność ćwiczeń stopniowo się zwiększa. Lekcja dla tancerek i dla tancerzy jest trochę inna, przede wszystkim różni się końcówką, kiedy kobiety zakładają pointy i ćwiczą taniec na palcach, a w tym czasie panowie mają do wykonania więcej skoków.

Poranna lekcja decyduje o przygotowaniu zespołu, utrzymaniu go na jak najwyższym poziomie technicznym. W związku z tym dobór ćwiczeń przez baletmistrza (nauczyciel ,który pracuje z tancerzami podczas codziennych ćwiczeń) jest niezwykle istotny.

Po tej rozgrzewce tancerze przechodzą do pracy nad bieżącym repertuarem. Pracują wówczas z choreografem lub jego asystentem. Praca ta trwa do godz. 14. Wówczas następuje przerwa w pracy i dopiero o godzinie 18 tancerze pojawiają się w teatrze i pozostają tam do godziny 21 lub 22. Tancerza obowiązuje również praca w dni wolne, czyli soboty i niedziele. Zazwyczaj wolny dzień w pracy tancerza to poniedziałek.

Tancerz jest obowiązany stawić się w teatrze na godzinę przed spektaklem, ażeby mógł przygotować się do występu. Niezbędna jest rozgrzewka, charakteryzacja oraz przygotowanie kostiumu.

Zawód tancerza wiąże się z licznymi wyjazdami zarówno w kraju jak i za granicą.

Wymagania psychologiczne

WYMAGANIA PSYCHOLOGICZNE

Zawód tancerza jest bardzo elitarny. Nie każdy może go uprawiać, bo wymaga specjalnych predyspozycji, zarówno fizycznych, jak i psychicznych. Tancerza powinna charakteryzować spostrzegawczość, wyobraźnia, talent improwizatorski, muzykalność i wrażliwość. To cechy, których nie da się wyuczyć. Wykonywanie zawodu tancerza wymaga niezwyklej odpowiedzialności, pracowitości i systematyczności. Ponadto niezbędna jest umiejętność współpracy z ludźmi i podporządkowania się decyzjom innych np. choreografa. Te cechy trzeba posiadać, żeby utrzymać poziom swojej pracy. Bardzo istotna jest uczciwość zawodowa i szacunek do pracy innych . Niezbędna w tym zawodzie jest zdolność koncentracji i podzielność uwagi oraz pamięć ruchowa, co związane jest z szybkim przyswajaniem kroków i układów tanecznych.

Konieczna jest wytrzymałość na długotrwały wysiłek fizyczny ze względu na wielogodzinne treningi i częste spektakle.

Tancerza musi cechować odporność emocjonalna i umiejętność samokontroli, co

związane jest z często występującymi w tym zawodzie porażkami, kontuzjami, które mogą czasowo wykluczyć osobę z pracy zawodowej.

Ważne cechy to umiejętność samokontroli oraz wytrwałość w dążeniu do celu.

Tylko posiadając te cechy można osiągnąć sukces i uznanie w tym zawodzie.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

WYMAGANIA FIZYCZNE I ZDROWOTNE

Tancerz to zawód specyficzny, wymagający wielkiej sprawności ciała oraz wrażliwości na sztukę. Tancerzowi potrzebne jest dobre zdrowie, uroda i prawidłowe proporcje ciała. Ogromne znaczenie w tym zawodzie ma doskonała wręcz sprawność fizyczna. Oprócz tego konieczna jest znakomita sprawność i koordynacja ruchowa, dobrze sklepione stopy, elastyczność i duża ruchomość stawu biodrowego oraz skokowego. Istotna jest także sprawność narządu wzroku i słuchu (wycucie odległości, spostrzegawczość, praca z towarzyszeniem muzyki). Do kultury zawodowej należy także dbałość o swoje ciało. To zawód krótki, ryzykowny i wymagający całkowitego poświęcenia. Ażeby coś w nim osiągnąć trzeba pracować po 10 godzin dziennie, trzeba stale nad sobą pracować, utrzymywać formę i doskonalić ją. Specyfika pracy tancerza powoduje, że jest on narażony na nagłe urazy fizyczne, kontuzje, a przede wszystkim na trwałe uszkodzenia stawów i kręgosłupa. W związku z tym musi być wytrwały, odporny na stres i niepowodzenia. Przeciwwskazaniami do pracy w tym zawodzie są zaburzenia nawet niewielkiego stopnia układu oddechowego, krążeniowego oraz kostno – mięśniowego.

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

WARUNKI PODJĘCIA PRACY W ZAWODZIE

Ponieważ tancerzem zostaje się poprzez długą i trudną praktykę oraz ćwiczenia, nie ma innej drogi do tego zawodu niż wczesny wybór szkoły baletowej.

Do ogólnokształcącej szkoły baletowej przyjmuje się dzieci w wieku 10 – 11 lat po ukończeniu trzeciej klasy szkoły podstawowej. Nabór do szkół baletowych odbywa się pod koniec roku szkolnego. Każda szkoła organizuje kilkudniowe egzaminy, podczas których sprawdzane są predyspozycje wszystkich chętnych. Obok predyspozycji muzycznych, rytmicznych i ruchowych, sprawdzana jest długość mięśni, ścięgien, giętkość, gibkość, skoczność, równowaga, muzykalność, smukłe proporcje ciała. Zdarzają się też rzadkie przypadki przyjmowania do szkół dzieci nieco starszych, które wcześniej tańczyły w zespołach dziecięcych albo ogniskach baletowych i przejawiają wyjątkowe predyspozycje do zawodu. Nauka w szkole baletowej trwa 9 lat i obejmuje trzy etapy edukacyjne: trzy klasy szkoły podstawowej, trzy gimnazjum i trzy liceum. Tak długi okres przygotowań do zawodu jest jednak niezbędny, by profesjonalnie wykonywać ten piękny i rzadki zawód. Przedmioty zawodowe wykładane w szkole to np. metodyka tańca klasycznego, ludowego, charakterystycznego, współczesnego i historycznego, zasady kompozycji tańca, technika wyrazu scenicznego, literatura baletowa i partnerowanie. Obok przedmiotów zawodowych wykładane są również przedmioty teoretyczne, poszerzające wiedzę humanistyczną, oraz przedmioty muzyczne. Uczniowie szkół baletowych mają możliwość występowania na scenach teatralnych w ramach praktyk scenicznych, mają również szanse udziału w konkursach

baletowych krajowych i międzynarodowych. Nauka w szkole baletowej jest dużym obciążeniem, dlatego oprócz warunków fizycznych – niezbędna jest wytrzymałość psychiczna. Absolwenci szkoły baletowej otrzymują uprawnienia wykonywania zawodu – dyplom tancerza. Szkoła umożliwia również po zdaniu egzaminu maturalnego – uzyskanie świadectwa dojrzałości ogólnokształcącej szkoły baletowej, dającego uprawnienia zawodowe oraz pozwalającego na ubieganie się o wstęp do szkół wyższych. Uzyskanie dyplomu tancerza jest również możliwe po zdaniu egzaminu weryfikacyjnego przed Państwową Komisją Egzaminacyjną przy Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Ażeby zdobyć dyplom tą drogą należy najpierw odbyć praktykę sceniczną, czyli dostać się do teatru jako adept. Adept to osoba występująca na scenie bez stosownych uprawnień, jedynie na podstawie tzw. zezwolenia na współpracę. Adept dopiero po zdaniu egzaminu eksternistycznego staje się pełnoprawnym tancerzem.

W Polsce istnieje pięć państwowych szkół baletowych:

Ogólnokształcąca Szkoła Baletowa im. Feliksa Parnella w Łodzi

ul. Wrocławska 3/5

91-052 Łódź

Tel . (42) 613-10-20

Ogólnokształcąca Szkoła Baletowa w Gdańsku

Al. Legionów 3

80-441 Gdańsk

Tel. (58) 34-17-697

Ogólnokształcąca Szkoła Baletowa im. Romana Turczynowicza w Warszawie

ul. Moliere 2/4

00-076 Warszawa

Tel. (22) 826-55-48

Ogólnokształcąca Szkoła Baletowa im, Olgi Sławskiej – Lipczyńskiej w Poznaniu

ul. Gołębia 8

61-834 Poznań

Tel. (61) 85-24-733/ 34

Ogólnokształcąca Szkoła Baletowa im. Ludomira Różyckiego w Bytomiu

ul. Jagiellońska 23

Absolwenci szkół baletowych ubiegając się o pracę muszą złożyć w wybranej placówce kulturalnej świadectwo ukończenia szkoły średniej oraz dyplom tancerza.

Angażowanie tancerzy odbywa się podczas tzw. audycji, które są organizowane w każdym teatrze. Podczas nich tancerz musi zaprezentować swoje umiejętności taneczne. Komisja ocenia poziom techniki tańca, skupia się jednak na tej technice, która dominuje w repertuarze danego teatru.

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

MOŻLIWOŚCI AWANSU W HIERARCHII ZAWODOWEJ

W zawodzie tancerza istnieje możliwość awansu zawodowego. Najniższym szczeblem w hierarchii zawodowej jest tancerz zespołowy. Następnym stanowiskiem w zespole baletowym jest koryfej. Zwykle w baletach klasycznych koryfeje wykonują tańce w mniejszych grupach (przyjaciółki, drużyny, kawalerowie, przyjaciele głównych bohaterów) lub niewielkie partie solowe – w tańcach charakterystycznych. Kolejnym szczeblem w karierze zawodowej tancerza jest solista. Natomiast pierwszy solista to już najwyższe stanowisko w hierarchii baletu. W zespołach ludowych lub estradowych można awansować od razu z tancerza zespołowego na solistę.

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

MOŻLIWOŚCI PODJĘCIA PRACY PRZEZ DOROSŁYCH

Tancerz to zawód dla ludzi młodych, gdyż czas eksploatacji organizmu człowieka ze względu na obciążenia jest bardzo krótki. Kobiety odchodzą na taneczną emeryturę w wieku 40 lat przepracowawszy 20 lat w tym zawodzie. Mężczyźni natomiast mogą zakończyć karierę taneczną w wieku 45 lat i mając 25 letni staż pracy w zawodzie. To optymalny wiek, w którym tancerz przestaje uprawiać swój zawód. Rozpoczęcie pracy tancerza w wieku powyżej 40 lat jest niemożliwe ze względu na coraz mniejsze możliwości fizyczne człowieka. Tancerz po zakończeniu kariery scenicznej musi ponownie odnaleźć się na rynku pracy. Poszukuje nowej drogi zawodowej, która bardzo często jest związana z tańcem.

Niejednokrotnie tancerzom udaje się pozostać w teatrze po zakończeniu kariery scenicznej. Pracują jako korepetytorzy baletu, w obsłudze, czy w administracji teatru. Niektórzy zostają charakteryzatorami, nieliczni natomiast choreografami. Niektórzy wybierają drogę pedagogów. Do nauczania tańca przygotowuje jedynie w Polsce kierunek pedagogiki baletu w Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie. Absolwenci tego kierunku są znakomicie przygotowani merytorycznie do nauczania wszystkich przedmiotów zawodowych w szkolnictwie baletowym, zgodnych z kierunkiem i specjalnością studiów. Absolwenci tego kierunku uczą w polskich szkołach baletowych. Osoby, które chcą poświęcić się pracy naukowej muszą ukończyć Poddyplomowe Studia Teorii Tańca. Są to jedyne studia w Polsce kształcące krytyków i teoretyków tańca. Ponadto tancerze po zakończeniu kariery scenicznej mogą zostać animatorami ruchu artystycznego – przygotowywać widowiska taneczne, organizować ogólnopolskie i międzynarodowe przeglądy, turnieje ,festiwale oraz konkursy taneczne.

Tancerz może również otworzyć własną szkołę tańca.

Możliwości zatrudnienia

Absolwenci szkół baletowych (rocznie jest ich około 40) nie mają problemów ze znalezieniem pracy. Trafiają do nielicznych zespołów tanecznych w Polsce np. do dużego zespołu w Warszawie – Teatr Wielki, w Łodzi – Teatr Wielki, w Poznaniu – Teatr Wielki, bądź też do jednego z trzech teatrów tańca współczesnego: w Poznaniu, Kielcach czy też w Bytomiu. Tańczą w zespołach Pieśni i Tańca „Śląsk” i „Mazowsze”. Szkoły baletowe nawiązują kontakty z zagranicznymi ośrodkami baletowymi, goszczą pedagogów tańca i choreografów z Francji, Włoch, USA. To daje przyszłym absolwentom szkół baletowych możliwość zaprezentowania swoich umiejętności i stwarza szansę bycia zauważonym w środowisku. Zdarza się, że bardzo zdolni tancerze już przed maturą zdobywają rozgłos i wówczas kariera stoi dla nich otworem w najlepszych zespołach tańca.

Zawody pokrewne

ZAWODY POKREWNE

akrobata

iluzjonista

tancerz estradowy

charakteryzator

scenograf

choreograf

muzyk instrumentalista

aktor

aktor cyrkowy

piosenkarz estradowy

Polecana literatura

POLECANA LITERATURA

- J. Rey, Taniec, jego rozwój i formy, Warszawa 1958.
- I. Turska, Krótki zarys historii tańca i baletu, Kraków 1962
- I. Turska, W kręgu tańca, Warszawa 1965
- Taniec – Choreologia – Humanistyka, Poznań 2000